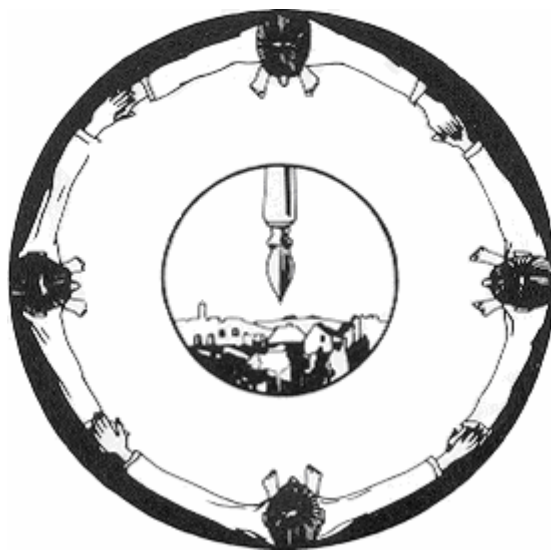

sjelling 2003

VELDEKE-VALKEBERG

1 Lies van sjpellingteikes veur 't Valkebergs.

Alle sjpellingteikes, die in 't Valkebergs gebruik were, zint ingevöld in de tabel. Mèt veurbeelde.

A KLINKERSJ EN TWIÈKLANKE V A L K E B E R G S			
kort	lank	mèt naosjlaag è, j of w	twièklank dalend
ie (Ned. Piet) Valk. kies	ie (Limb. kieke) Valk. piel	iej Valk. riej 'rijd'	
i (Ned. kip) Valk. kis, rink, è (Frans mais) Valk. lès, bèd e (Ned.pet) Valk. flesj	ee (Ned. beest) Valk. weeg 'wieg' e Valk. sjepele ae Valk. zaeg	iè Valk. kiès, ièj Valk. twièje ièw Valk ièw eej Valk. leej, reej 'leed, reed' aej Valk. traej 'voetstap' ej Valk. iech wej ' ik waai'	ei (Ned. plein) Valk. zeip (lank) (Ned. wei) Valk. Lei (kort)
uu (Ned. minuut) Valk. buul	uu Valk. kruus) u Valk. nuje	uuj Valk. buuj	
u (Ned. Put) Valk. un 'ui' ö (Duits Köln) Valk. vösj	eu (Ned. deur) Valk. meule, beuk mv.v. book 'boeken' äö (Frans freule) Valk. sjäöp	uè Valk. kuèl euj Valk: bleuj	ui (Ned. ui) Valk. sjpruits
oe (Ned. koe) Valk. loetsj	oe (Ned. voeren) Valk. hoes 'huis'	oew Valk moew 'mouw'	
ó (Ned. hotel) Valk. kómp, zón	oo (Ned. boot) Valk. book o Valk. krote	ooj Valk. blooj gooj	
o (Ned. Pot) Valk. loch	ao (Frans corps) Valk. maon	oa Valk. doas, oaj Valk. roaj aoj Valk. braoj 'braad')	ou Valk. oug (kort) Valk. knoup (lank)
a (Ned. kat) Valk. Tas	aa (Ned. maar) Valk. daak 'dak' a Valk. vare 'rijden'	aaj Valk. begaaj aj Valk. baj 'paardje'	au (Ned. pauw) Valk. hauf 'half')
e of ' = klinker zónder klemtoan die's te huèrs in <i>de, m'n, 't, 'ne</i>			

Ou en au

Ou weurt gebruik es 't Nederlands equivalent ouch mèt 'n ou of oo gesjreve weurt. bv.hout> hout; kous>kous; oug> oog; ouch> ook; rouk> rook; knoup>knoop; zoum>zoom; boum> boom; sjtouw>stoom

Au weurt gebruik es 't Nederlands equivalent 'n au haet of mèt al weurt gesjpeeld.bv. pauw, blauw, paus, klauw, haus>hals; hauf>half; kauf> kalf; paume>palm (buxus); zauf> zalf.

B MÈTKLINKERSJ		V A L K E B E R G S	
sjtumloas	sjtumhöbbend	mèt mouillering (j weurt aangeplek)	
p t k Valk. brök, wèk	b d gk (Duits:sagen) Valk. brögke; zègke *		
	h		
f s	v z	sj, zj (Ned sjaal, sjofel, sjezen) Valk. sjoan 'schoon', flesj, Valk. zjwoar 'zwaar, zjwaegel,	
h	g		
	m n ng		
	l r j w		

* **gk**

Sjtumhöbbende **gk** weurt allein miedde in ein woord gebruik. (Dao huèrs se ze ouch) bv. zègke; lègke; ligke; brögke; mögke; rögke; hègke; :wègke. Es se op 't eind van dees weurd de gk in **k** huèrs verandere, weurt dat ouch zoa gesjeld: ich zèk, lèk, lik; brök, mök, rök, hèk, wèk.

* **nk – ngk**

de mètklinkercombinatie ngk weurt gesjeld es **nk** bv. krenkelek, keuninklek, krink behalve in de 3e pers. inkelvoud van werkweurd mèt ein sjtam op ng. Bv. zinge- hae zingk; hange-hae hingk, verlange-zie verlangk.

Geliek aan 't Nederlands...* **t of d aan 't ing van weurd:**

Es 'n woord aan 't ing 'n **d** haet, blief die in 't plat ouch sjtoon ouch al huèrs se 'n **t**. Vb tand, good, hóngd, bèd, paad, noad (nood), noat (muzieknoot), gehuèrd, verbrand

* Sjrief in 't plat ouch noats **dubbel oo, aa, ee, uu** es dat in 't Nederlands verkièrd ies. Dus zoa moet 't: moder, blome, bloze, vader, bane, pere, bure, sjure, nuje.

* Ouch de reigel '3e pers.inkelv. sjtam +t' ies van toepassing in 't plat.

Dus: Hae weurt. 't Verandert. Zie gebièrt. Al(les) verbrent. Hae sjödt in.

* **de klinker zónder (klem)toan e of ' weurt neet gesjeld:**

tösje de r en m bv. erm, werm, sjerm, derm (arm, warm, scherm, darm)

tösje de r en g bv berg, erg, mörge, zörg (berg, erg, morgen, zorg)

tösje de l en f bv. èlf, twelf, zelf (elf, twaalf, zelf)

tösje de l en k bv balk, mèlk, wolk, valk (balk, melk, wolk, valk)

tösje de r en k bv kèrk, wèrk, sjterk, verke, sjnörke, kórke (kerk, werk, sterk, varken, snurken, kurken)

tösje de l en m bv film, helm, sjerm (film, helm, scherm)

Good: 'n hoes, 'ne boum, 't fiès

(fout: un hoes, unne boum, ut fiès)

Good: m'n kind, m'ne zoon; d'ne jas; g'n hoes.

(Fout: mun kind; munne zoon, dunne jas, gun hoes)

* **Liènwurd of vraem weurd oet bv. 't Ingelsj, Frans of Nederlands** weure in 't Valkebergs zoa vööl meugelek in de oarsjprónkeleke sjpelling gesjreve es hun oetsjpraak dezelfde ies es in 't Nederlands. (Vb: televisie, cirkel, receptie, videorecorder, cd, laptop, dictionaire, militair, bureau, tableau, service, januari, president, député, file, cursus, circus, chef, chirurg, atelier, computer, tank, dealer, etui. Exame, maile, delete, chatte (zónder de eind-n) enz. Allein es de oetsjpraak sjterk geit aafwieke en verlimburgse weurt dat in de sjpelling aangepas. Bv mesjien (machine); verinnewere (ruïner); frikkedel (fr. fricandel); gezèt (fr. gazette); medalje (fr. medaille)

2 Veurbeelde van Valkebergse weurd mèt ón-Nederlandse klinker

de è

't Teike è geuf de klank aan dae veurkump in de volgende Valkebergse weurd:

gezèt	krant	oplètte	opletten
hèk, hèkker	hek, hekken	sjtèlling	stelling
hègke	hagen	versjèt	vork
mèt;	mee	vèttig	vettig
lès	les	vingerzètting	vingerzetting
internèt ;	internet	wèrke	werken
kèrk	kerk	zègke	zeggen
kètting	ketting	zès	zes
kingerbèd	kinderbed	zètte	zetten
lègke	leggen	tèlle	tellen
lètter	letter	mèlk	melk

de ö

't Teike ö geuf de klank aan dae veurkump in de weurd:

blötsj	beurse plek, deuk	mösje	mussen
gelök	geluk	nörges	nergens
bös	bus	örges	ergens
bösj	bos	plökke	plukken
brök	brug	pölle	pullen, kippetjes
brölle	brullen	rös	rust
döl	dol	röste	rusten
dörp	dorp	sjnörke	snurken
drök	druk	sjöld	schuld
gedöld	geduld	sjöp	schop
gölle	gulden	sjötterie	schutterij
götsje	gieten, hard, regenen	sjtöbbe	stoffen
höbbe	hebben	sjtörf	(<i>jj, hij, zij</i>) sterft
insjödde	inschenken	sjörgskar	kruiwagen
Kölle	Keulen, Duutsj:Köln	tösje	tussen
körf	korf,mand	völle	vullen
körk	kurk	wörm	worm, wormen
lödder	ladder	wösj	bos bloemenkruiden
lös	lust	zökke	sokken
löss	löss, klei	zölder	zolder
mök	mug	zölle	zullen
mörge	morgen	zörg	zorg

de ó

't Teike ó geuf de klank aan dae veurkump in de volgende weurd:

bónt	bont	pónd	pond
dóm	dom	ónder	onder
zón	zon	ónzin	onzin
gezónd	gezond	mónd	mond
jóng	jongen	kónt	kont
jónge vos	jonge vos	klónt	klont
jónk	jong	kómme	komen
blóm	bloem	blónd	blond
bónt	bont	rónd	rond
blónd	blond	sjtóm	stom
nónk	oom	dónder	donder
grónd	grond	wónder	wonder

de ae

't Teike ae geuf de klank aan dae veurkump in de volgende weurd:
(*tösje häökskes (.....) sjeit ein ander Valkebergse oetsjpraak.*)

aete (ete)	eten	maelder (meelder)	merel
babbelaer	snoepje	mael	meel
baek (beek)	beek	maete (mete)	meten
bae (je)	bidden	paedsje	paadje, weggetje
baejentaere	biddend	paer	peer
baer	beer	paerd (peerd)	paard,
bazelaer	aanhoudend	paerd	paarden
	kletsend	pilaer (pileer)	pilaar
	persoon	raege (rege)	regen
blaere	zeurend huilen	saer	sedert
vaeg	temperamentvol	sjael (sjeel)	scheel
	meisje-vrouw	taer	teer
gael, gaele	geel, gele	vaege	vegen
gaer	raag	vaem	textiel draden
gewaer (geweer)	geweer	vaerdig	klaar, af
hae	hij	vaer	veer
haer	heen	vrae	vrede
kael (keel)	hals	vraem	vreemd
kael (keel)	kerel	waeg (weeg)	weg (straat)
kaels	kerels	waeg	wegen (mv weg)
kaere (kere)	met bezem, borstelen, poetsen	waek (week)	week
kaersjmes (keersjmes)	kerstmis	waer	weer
kaerts (keerts)	kaars	waard (weerd)	weerd
kaertsje (keertsje)	kaartje	waereld	wereld
knaersje (kneersje)	knarsen	wouwelaer	bazelaar
laeg	leeg	zaeg	zaag
laepel (lepel)	lepel	zaegentaere	zagend
laer	leer, leder	zaelke	zaaltje, zadeltje
laeze (leze)	lezen	zjwaegel (zjwegel)	lucifer
maedsje	meisje	zjwaer	zweer

de äö

't Teike äö weurt gebruik veur de klank dae veurkump in de volgende weurd
(*tösje häökskes (.....) sjeit 'n ander Valkebergse oetsjpraak.*)

äöveke	oventje	läökske (leukske)	gaatje
äövendsje	avondje	mäöndsje	maandje
bäögske	boogje	mäöneke	maantje
bäöke (beuke)	hard huilen	mäöntsje	maantje
bäömke	bodempje	mäötsje	maatje
bäördsje	boordje	näöldsje	naaldje
bäöre	(af)boorden (ww.)	päölke	paaltje
bäörke	boortje	päörtsje (peurtsje)	poortje
bäörsj (beursj)	beurs	sjäör	scheur
bekäöring	bekeuring	sjnäöre	hardrijden
däölke	kleine kauw	sjäöpke	schaapje
dräödsje	draadje	täöfelke	tafeltje
häörke	(hoofd)haartje	täölke	taaltje
häör, häöre	haar (pers.& bez. vnw.)	väöl	veel
käördsje	koordje	verhäölke	verhaaltje
käöre	keuren, aaien	verjäördaag	verjaardag
knäöre	hardrijden, racen	wäögske	weegschaaltje
kräömke	kraampje	wäörd (weurd)	woorden
läögske	laagje	zäödsje	zaadje

de **ao**

't Teike ao weurt gebruik veur de klank dae veurkump in de volgende weurd
(*tösje häöskes (.....) sjeit ein ander Valkebergse oetsjpraok*)

baog	boog	maol	maal
baom	bodem	maoge	mogen
baor (boor)	boor	maondeg	maandag
baord (boord)	boord	maond	maand
baove (bove)	boven	maon	maan
belaove	beloven	maot	maat
besjaot	nootmuskaat	nao	na, naar
blao	blaar	naod	naad
draod	draad	paol	paal
gaon	gaan	paort (poort)	poort
gebaore (gebore)	geboren	portaol	portaal
gedaon (gedoon)	gedaan	praote	praten
gevaor	gevaar	raod	raad
haoknaold	haaknaald	raoje	raden
jaor	jaar	sjaop	schaap
kaord	koord	sjaope	slapen
keplaon	kapelaan	sjaol	staal
kaore (kore)	koren (gewas)	sjaon (sjtoon)	staan
kaoker (koker)	koker	sjaot	staat
klaor	klaar, zuiver	taore (tore)	toren
kraom	kraam	verlaote	verlaten
laog	laag	vraag	vraag
laote	laten	waog	weegschaal
laok (look)	gat	waard (woord)	woord
		zaod	zaad

de **iè**

't Teike (i mèt naosjlaag) weurt gebruik veur de klank dae veurkump in de volgende weurd

biès	beest	liène	lenen
bekièr	bekeren	lièr	leren
brièmsjtroek	braamstruik	lièrling	leerling
drièje	draaien	mièje	maaïen
fiès	feest	miè	meer
gebièr	gebaren, belangstelling	mièw	meeuw
	tonen	nièje	naaïen
gehièl	geheel	nièmesjien	naaimachine
gerièmsj	geraamte	nuusjièrig	nieuwsgierig
ièr	eer	sjièm	schaduw
hièl	heel	sjièr	schaar
hièr	heer	sjniè	sneeuw
hièring	haring	sjprièw	spreeuw
ièrsjte	eerste	tièn	tien
ièw (ièf)	eeuw	tiène	tenen
jièmere	jammeren	twiè	twee
kesjtièl	kasteel	verkièr	verkeer
kièr	omdraaien	vièrtièn	veertien
kiès	kaas	viè	vee
krièje	kraaien	zièje	zaaïen
lièw (lief)	leeuw	ziè	zee
lièg, lièger	laag, lager		

de **oa**

't Teike (o mèt naosjlaag) weurt gebruik veur de klank dae veurkump in de volgende weurd:

bloat	bloot	potload	potlood
boan	boon	road	rood
broad	brood	roas	roos
doas	doos	sjoal	school
groat	groot	sjoan	mooi
kentoar	kantoor	sjoat	schoot
koad	kwaad	sjoat	stoot
koalef	koolhof, moestuin	toaj	wijf, scheldwoord voor brutale vrouw
koar	koor	toan	toon
kroan	kroon	vioal	viool(snaarinstrument)
load	lood	vioal	viool (bloem)
loan	loon	woarheid	waarheid
mieljoan	miljoen	woarum	waarom
noad	nood	zoa	zo
noat	(muziek)noot	zjwoar	zwaar
pesjtoar	pastoor		
poat	poet		

de **uè**

't Teike (u mèt naosjlaag) weurt gebruik veur de klank dae veurkump in de volgende weurd

bruèdsje	broodje	oetnuèdiging	uitnodiging
buèneke	boontje	ruèske	roosje
druèg	droog	puètsje	pootje
duèske	doosje	sjuètsje	schootje
gruètsj	trots	sjtruè	stro
huègde	hoogte	sjuère	storen
huère	horen	sjuèlke	schooltje
kuèl	kool	truèste	troosten
kuèrke	koortje	tuène	(ww.) tonen, laten, zien
kruèntsje	kroontje	tuèntsje	toontje
luèter	zeepsop	vluè	vlooiën
nuèdig	nodig	viuèlke	violtje
nuètsje	muzieknootje		
puène	kussen (zoenen)		

3 Veurbeelde van Valkebergse weurd bie mièklank

ej	iech wej, zijwej	ik waai, zwaai
iej	ich riej	ik rijd
eej	iech reej, leej	ik reed, leed
aej	iech baej; traej	ik bid, trap
ièj	iech zièj, nièj	ik zaai, naai
ièw	ièw, mièw, lièw	eeuw, meeuw, leeuw
uuj	buuj, nuuj, luuj,	bui, nieuw, menigte mensen
euj	bleuj, greuj, breuj	bloei, groei, broei
ooj	blooj, gooj	iech (ich) blooj; 'n gooj vrouw
oew	troew, moew, loew	trouw, mouw, luid (klokken)
oaj	toaj, roaj, koaj	wijf, rood, kwade
aoj	iech braoj, iech raoj	ik braad, ik raad
aj	baj	klein paardje
aaj	iech begaaj miech	ik bevuil mij (te buiten gaan aan)

4 Veurbeelde van Valkebergse weurd met gk

Miegke (migke)	wittebroden
briegke (brigke)	bakstenen
hègke	hagen, heggen
mögke	muggen
bagke	biggen
rögke	ruggen
brögke	bruggen
sjogkele	schommelen
miegkele (migkele)	kaarten schudden
zegke	zeggen
lègke	leggen
ligke	liggen

5 Ein paar veurbeelde van de Valkebergse weurd mèt de teikencombinatie sj

sjäöp	schaap	sjlum	slim
sjjèr	schaar	sjloom	sloom
sjeep (sjaep)	schip	sjlank	slank
sjere (sjaere)	scheren	sjlaope	slapen
sjmiek (sjmik)	zweep	sjtum	stem
sjmaal	smal	sjtein	steen
sjmoutwörmke	lieveherenbeestje	sjtraot	straat
sjmeed	smid	sjterk	sterk
flesj	fles	blötsj	bluts
vösj	vis	mötsj	muts
bösj	bos	loetsj (lótsj)	fopspeen
mösj	mus	gruètsj	trots
kroasjel	kruisbes	zjwaasj	spekzwoerd

6 Veurbeelde van Valkebergse weurd mèt de teikencombinatie zj

zjief-zjaf	rommeltje
Zjeng	jongensnaam
miezjele	soort kaartspel
zjwaasj	spekzwoerd
zjwaer	zweer
zjwegel (zjwaegel)	lucifer
zjwaam	rook
zjwumbad	zwembad
zjwumme	zwemmen
zjwaak	zwak
zjwungel	zwengel
zjweje	zwaaien
zjwerm	zwerm
zjwiere	zwieren
zjwere (zjwaere)	zweren
zjwiek (zjwik)	dansvloer
zjweite	zweten

Samesjtèlling : Els Diederer, Veldeke-Valkeberg 2003
 Nao 'n sjabloon oet: *Spelling 2003 voor de Limburgse dialecten*